

ing.

Málsliði búinn í 1949 út-gávuni er fornari og treyst-ari enn frá 1937 út-gávuni og hevdí harvið flutt seg nakað í mun til talumálið.

Í dag tykjast flestøll at vera samd um at broytingin var til tað betra.

Victor var málkønur og hevdí stóran áhuga fyri máli. Hann kendi ikki frum-málini, men týddi bíbliuna úr danskum, norskum, svenskum, íslenskum, enskum og týskum máli.

Granskaði mest móðurmálið

Tað málið, ið hann granskaði mest og sum hann legði seg mest eftir at duga, var móðurmálið. Hann las eisini nørrønt og íslenskt og kunnaði seg soleiðis við tær málsliðu røt-urnar, ið føroyskt er í ætt við, og hann var ógvuliga stinnur í føroyskari mál-læru.

Tá hann fór undir at um-seta 1949 út-gávuna, kom tað honum tilgøðar, at hann hevdí umsett bíbliuna eina-ferð áður.

Fyri Victor var málið ikki bert eitt amboð til samskiði, men eisini ein mentunar-arvur, ið ein átti at handfara vandaliga.

Hin søguligi og tjóðskap-arligi týðningurin er tó ikki - so nógv hann enn kann hava at siga - upprunaliga orsøkin til, at farið varð undir at fáa Hinar Heilagu Skriftirnar út á føroyskum. Victor ynskti, at boðskapur bíbliunar skuldi náa út til føroyingar, uttan at verða skerdur av málsligum skil-a-rúm.

Føroysk biblíja fyri 1000 árum síðani

Ikki er óhugsandi, at før-oyingar fyri nærum 1000 árum síðani hava lisið bíb-li-una á móðurmálinum.

Vit vita, at øldir undan siðaskiftinum høvdu ís-lendingar umsett stór brot úr gamla testamenti til ís-lenskt og eru tey samlaði í ritsavninum Stjórn frá 14. øld. Tá hevur munurin ímillum íslenskt og før-oykskt ikki verið stórur, so kanska hevur Sverri kongur sitið í Kirkjubø og lisið bíbliupartar á móðurmál-inum.

Við siðaskiftinum umleið 1540 vóru føroyskt mál og mentan fyri stórum bak-kasti. Latínskúlin varð nið-ur-lagdur og danskt gjørdist heilagt mál her á landi.

Fyrsta royndin at flyta tær heilagu skriftirnar yvir í før-oykskt mál gjørdi presturin Schrøter í 1814. Hann var tó einasti føroyingur ímillum prestarnar her á landi, og fekk hann frá Sælands bis-kuppi Munther loyvi at um-seta nýggja testamenti til

føroyskt. Byrjast skuldi við Matteus evangelium sum eina roynd.

Í 1823 kom »Matteus ev-angelium« í hvørt hús í Før-oyum. Umframt at umseta, hevdí Schrøter sjálvsagt fyrst gjørt eitt skriftmál, og harvið lagt stóði undir før-oykskum bókamáli, og má hetta metast sum eitt hitt stórsta bragðið í føroyskari bókmentasøgu.

Kaldliga móttøku

Men »Matteus« fekk kaldliga móttøku, og hevur hetta óivað gjørt sítt til, at stígur kom í bíbliuumset-ing.

Í eini kærú til Sælands biskup um »Matteus«, var m.a. sagt úr Føroyum: »Or-det er ikki heiligt nok, til at betegne sá hellige ting. Vort maal kan være godt nok i daglig tale, men om de aandelige ting høre vi helst på dansk, for hvis udtryk i religionssager vi have baa-ret ærbødighed fra vi vare smaa.«

Onkur rødd í Føroyum vildi kortini vera við, at Matteus kundi vera onkrum her á landi at gagni, »især

Fólk vóru kanska skelkað yvir, at roykstovutos nú var vorðið bíbliumál.

Sælands biskuppur Munther, ið gav loyvi til hesa umseting, kann so ikki lastast fyri at stígur kom í føroyska bíbliutýðing.

Hvat ið viðvíkur fjór-tran av føroyskum máli, so mundi afturhaldið her á landi vígað eins tungt, sum danskt hjálandaveldi.

Forbodnar fruktir gjørdust fólkaogn

Um somu tíð sum »Mat-teus« kom út á føroyskum, setti Munther biskuppur Grundtvig undir cencur. Tann kenda sálmin hjá Grundtvig »Hinn signede dag« skýrði Munther at vera »uforstælig og smagløs«. Somu lagnu fingi samtíðar-sálmarnir hjá Ingemann.

Hesar forboðnu fruktir blivu seinni fólkaogn í Dan-mark og Føroyum, og henda søgan hevur endur-tikið seg mangan, bæði áðr-enn og aftaná, serliga í trú-arsøkum, at tað, ið samtiðin vanvirdi, er vorðið dýrgrip-ir hjá eftirfóðni.

Bíblían frá 1949 varð sum

Bíbliustríðið

Hin Føroyski Bíbliu-grunnurin hevði í eina tíð lýst í bløðunum við før-oyksku bíbliuni, og mæltu teir fólk til at ognar sær hana. Hetta fekk eiðisprest at taka til pennin, og í bløð-unum mælti hann kirkju-fólkinum í Føroyum frá at keypa bíbliuna, av tí at týð-ingin ikki var nakað dygdar-verk. Feilir kundi ávíst og talan var um eitt framúr óvandað arbeiði - tað kundi prógvast á hvørjari blað-síðu.

Teir, ið høvdu ábyrgd av út-gávuni, hvørki kundu ella vildu lata hesi orð standa ó-svarað. Úrslitið varð eitt umfatandi blaðjak, har bæði leikur og lærdur legði í vaði. Dimmalætting, Dag-blaðið og Føroya Sosial-demokratr noyddust at rudda fleiri síður fyri at veita blaðrúm. Tað verður óv drúgført og kanska lífuð gagnligt at gera stórvegis burtunir øllum tí, ið skrivað var.

Tey ítøkligu dømini um eina møguliga ranga og ó-vanda týðing, sum lögð vórðu fram, vóru eitt orða-felli úr jólaevangelium og úr profetinum Amos kap. 12, har týðingin hjá Victor tekur soleiðis til: »Harrin skal brøla av Zion«. Prest-inum dámar ikki orðið »brølar«, hann heldur at orðini »ýla« ella »belja« var betri føroyskt.

Missiðnsboðini skeivt umsett

Presturin í Fuglafirði, sum um hetta mundið var dani, hevur óivað hildið, at tey ítøkligu dømini hjá starvsbróðri sínum á Eiði hava verið í so veik, tí hann vísir nú á, at missiðnsboðini í Matt. 28 eru skeivt umsett. Í umseting Victors ljóða tey soleiðis:

»Tá steig Jesus fram, talaði til teirra og segði: »Mær er givið alt vald í Himli og á jørð. Farið út út og gerið øll fólkaslag til lærisveinar, doyðið tey til navn Faðirs-ins, Sonarins og Heilaga Andans, og lærið tey at halda alt, ið Eg havi boðið tykkum.««

Fuglfjarðaprestur vísir á, at tey trifaldu missiðns-boðini, um at

1) gera fólkaslag til lærisveinar,

2) at doyða

3) at læra

verða øll nevnd í boðshátt í týðing Victors, ímeðan frummálið nýr lýsingar-hátt (participium) til tey tvey seinnu orðini. Tað kundi sostatt ljóða »doy-pandi tey og lærandi tey.«

Týðningurin av muninum skal óivað siggjast í, at nýtir tú boðsháttin í øllum trimum boðunum, so tykist talan at

vera um eina raðfylgju, tað vil siga, at dópur og frálæra koma eftir at ein er vorðin ein Kristi lærisveinur, og tað tykist ikki at samsvara við lutherska dópsáskoðan. Participium »doypandi og lærandi« verður av summum tulkað soleiðis, at rað-fylgjan nú hevur minni týðning.

Lagdur undir at vera dogmatiskur

Victor Danielsen varð so-statt lagdur undir at hava verið dogmatiskur í sínum umsetingararbeiði.

Hetta eina bíbliugrindið, bleiv so vent og snarað í bløðunum, og ein kann so ímynda sær, hvussu drúg-ført kjakið kundið verið, tá havt verður í huga, at tað eru meira enn 31.000 vers í bíbliuni. Men vit kunnu kanska hyggja nærri at Matt. 28.19 fyri at fáa eina hóming av hvussu krevj-andi og torført bíbliuumset-ingararbeiði er.

Í 1937 út-gávuni umsetir Victor Mt. 28.19 til »doy-pandi tey og lærandi tey« men í 1949 broytti hann hetta til boðsháttin »doyðið tey og lærið tey.«

Í reformatiónstíðini í miðöldini var eisini kjakast um, hvussu hetta orðið skuldi umsetast. Í fyrstu bíbliuumseting Luthers brúkar hann boðsháttin »doyðið tey« og »lærið tey«, men í tí seinni endur-skoðaðu út-gávuni hjá Luth-er, er hetta broytt til »...gerið øll fólkaslag til lærisveinar við at doy-pa tey...«

Raðfylgjan endavend

Við hesari týðing er rað-fylgjan endavend, av tí at lærisveinurin er eitt úrslit av dópinum. Í staðin fyri parti-cipium er nú meira talan um eina tulkning av tekstinum.

Broytingin hjá Luther er gingin aftur á øðrum mál-um, men fleiri, ið eru kærir í frummálinum, hava kallað hetta eina dogmatiska neyð-øku av frumtekstinum.

Í 1887 umsetir danski bis-kupurin Rørdam Matt. 28.19 til »gør folkeslag til mine disciple ved at døbe dem«, men í autoriseraðu út-gávuni í 1907 er hetta broytt til tað bleytari orð-ingina »idet i døber dem«, ið tykist at førka seg frá tulkning Luthers.

Sama verður endurtikið í 1931, men í 1992 fingi dan-ir sína seinastu autoriseraðu bíbliuút-gávu, og har er ein áhugaverd fótnota til Matt. 28.19 ið ljóðar soleiðis: - Anden mulig oversættelse: »Mig er givet al magt i himlen og på jorden. Gå derfor hen og gør alle folkeslag til mine disciple, døb dem i Fa-derens og Sønnens og Hel-

ligåndens navn, og lær dem at holde alt det, som jeg har befaleet jer.« - ella orðarætt í samsvar við 1949 út-gávuna hjá Victor.

Sjálvkritikari

Victor skrivaði undir bíbliustríðinum drúgva grein, ið hann kallaði »Bæði til álop og verju«.

At hann var sjálvkritikari, framgongur týðiliga av greinini, og hetta var eisini lyndi hansara. Hann metti seg ikki at hava avrikað eitt fullkomið lítyaleyst verk, og hevdí hann tí einki ímóti sakligum metingum av verki sínum.

Orsøkin til bíbliustríðið er óivað at finna í einum søguligum baksýni, heldur enn í umseting Victors. Eitt av aðalmálunum hjá Luther var, at fólk skuldu fáa bíbli-una á egnum máli. Í sam-svar við andan í reformati-ónini, kom bíblían á svenskum í 1541, hin danska í 1550 og hin ís-lenska í 1584 men føroy-ingar máttu bíða í 400 ár til 19. mars 1949, tá ein leik-mansumseting lá á borð-inum.

Tey ítøkligu dømini um skeiva umseting sum t.d. »ýla, belja ella brøla« og »participium« í Matt. 28 eru so mikið veik, at ein fær ein illgruna um, at tað er ikki so nógv umsetingin sum umsetaran, onkur er ó-nøgdur við.

Umseting Victors í 38.000 eintøkum

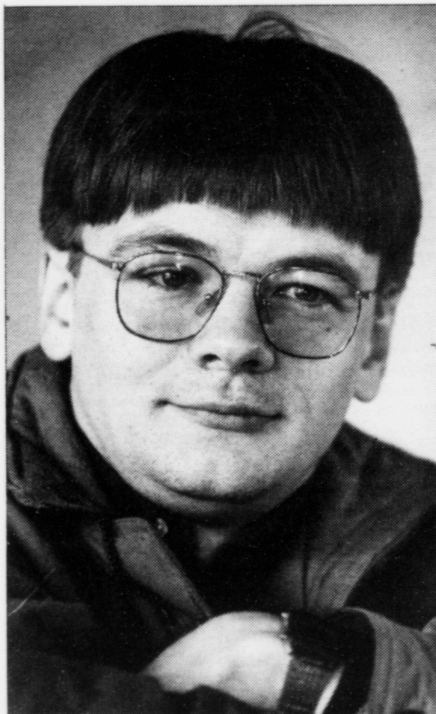
Ein prestur, ið skrivaði drúgv ummæli um umset-ing Victors, var Gudmund Bruun. Hesar greinar vóru á einum meira sakligum stóði. Victor og Bruun skrivaðu persónliga saman í mong ár eftir hetta og gjørd-ust teir góðir vinir. Og Bib-li-an reið stormin av - hon varð í 1949 prentað í 5000 eintøkum.

Umseting Victors er til dagin í dag prenta í 38000 eintøkum, og í mun tað av-markaða tal av fólk, ið dug-ir føroyskt, so munnu tað vera fáar bíbliutýðingar yv-irhøvar, ið hava fingið so dyggiliga undirtøku.

Síðsti partur av fyriestr-inum kemur týsdagin

HAVNAR TAXI
Tel. 88100

SKANDINAVISK TALE
ISLENDSKT MÁL
ENGLISH SPOKEN
DEUTSCHE SPRACHE

gamle og enfoldige,« varð tikið til.

Eitt brot úr týðing Schrøthers, sum umtalar tær 10 moyygjarnar, ljóðar soleiðis:

»Tær óvitigu tóku kolar sínar, men tóku ikki lýsi við sær. Men tær vitugu tóku lýsi við sær í kerum sínum afturat kolum teirra.«

heild væl móttikin, men eini tvey ár seinni kyknaði eitt blaðjak um hesa bíbliuum-seting. Hetta stríð neit fast hjá Victor, og tað er tí ney-ann rætt at lata tað fara ó-nevnt aftur við bóðinum, hóast hetta var eitt lítið heiðurligt stríð. Søgan um bíbliustríðið er í stuttum henda: